

8.4.2021

Učinek predvidenega povečanja javnih investicij bo manjši brez hkratnega izboljšanja učinkovitosti institucionalnega okvira in ustrežnejše usmerjenosti investicij

Javne investicije lahko načeloma pozitivno prispevajo h gospodarski rasti in krepitvi gospodarskega potenciala ter s tem k razvojnemu dohitevanju. Razpoložljivi javnofinančni načrti in usmeritve ob oblikovanju EU Sklada naslednja generacija nakazujejo, da naj bi imele javne investicije eno izmed ključnih vlog pri zagotavljanju okrevanja po trenutni epidemiološki krizi ob hkratnem naslavljanju ključnih razvojnih izzivov. Ob tem je na mestu opozorilo, da morajo biti sredstva za javne investicije ob omejenem fiskalnem prostoru, ki je posledica povečanja javnega dolga ob pogostih občutnih in nepričakovanih šokih ter dolgoročnih izzivih za vzdržnost javnih financ, porabljena učinkovito. Multiplikativni učinki povečanja javnih investicij so namreč negotovi in odvisni od številnih dejavnikov, v veliki meri tudi od učinkovitosti institucionalnega okvira. V analizi pokažemo, da Slovenija ob odsotnosti vidnega napredka v daljšem časovnem obdobju zaostaja za najuspešnejšimi državami članicami EU tako po kakovosti institucionalnega okvira kot po učinkovitosti javnih investicij.

S pregledom gibanj in strukture javnih investicij ter kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov stanja javne infrastrukture v Sloveniji v daljšem obdobju pokažemo, da je zaostanek Slovenije za najbolj razvitimi državami članicami EU največji ravno na področjih, ki so prepoznana kot prioriteta v okviru EU Sklada za okrevanje in odpornost. Predvsem gre za področja digitalizacije in t. i. zelenega prehoda. V okviru slednjega na področju trajne mobilnosti izstopa zaostajanje pri kakovosti železniške infrastrukture in pri obsegu proizvodnje energije iz obnovljivih virov. Zaostanek za najboljšimi članicami EU je mogoče zaznati tudi na področjih zdravstva in izobraževanja, kjer so se javne investicije v letih pred epidemijo znižale na raven pod dolgoletnim povprečjem.

V analizi tudi ugotovimo, da je v Sloveniji javnofinančna konsolidacija v letih pred epidemiološko krizo potekala v manjši meri preko zmanjšanja javnih investicij kot v večini drugih držav članic EU. Na gibanje javnih investicij je ob odsotnosti verodostojnega srednjeročnega načrtovanja in porabe vplivala predvsem dinamika porabe evropskih sredstev, in sicer v večji meri kot v povprečju novih držav članic EU. Za povečanje učinkovitosti javnih investicij bi bilo tako priporočljivo okrepiti srednjeročni javnofinančni okvir, kar bi prispevalo k izboljšanju načrtovanja investicij in izboljšati usklajenost načrtovanja med različnimi ravnmi države ter bolje uskladiti nacionalne in sektorske razvojne strategije in jih bolj celovito vključiti v proces proračunskega načrtovanja.